

STUDENT JASLARDIŇ RUWXIY TÁRBIYASIN JETILISTIRIW USILLARI

Tólegenova Nargiza

Annataciya: *Búgingi kúnde student jaslardı mámleketimizdiń hár tárepleme rawajlanıwı ushın gózlengen maqset hám wazıypalardı turmısqa endiriw processinde ámelge asırılıp atırǵan sociyallıq, ekanomikalıq, siyasıy, ruwxıy hám mádeniy wazıypalardıń tıp mánisin ańlaytuǵın hám olardı orınlawǵa tayyar hám umtılwshań joqarı tájiriýbeli qániygeler hámde kámil insan etip tárbiyalaw baslı maqsetimiz.*

Gilt sózler: *Kámil insan, mádeniyat, mánawiyat, bárkamal áwlad, háreket, reforma, globallasıw, ilim-pán, bilimlendiriw*

Mámeleketimizde ilim-pán, texnika, mádeniyat tarawında jańa bir oyanıw ásiri baslanǵanlıǵın hám memiz sezip, kórip, gúwası bolmaqta. Jas áwladtıń bilim alıwı ushın bar imkaniyatlar jaratılmaqta. Jańa Ózbekstan jasları óz zeyini, zakawatı, hám ullı jaratılısları menen milletimizdiń atın, danqın álemge tanıtıp atırǵanlıǵı haqıyqat. Sol sebepli endi aldımızda júdá áhimiyetli keleshegimizdi sheshiwshi jáne wazıypa turıptı. Bul wazıypa erkin puxaralıq jámiyettiń ruwxıyatın qalıplestiriw, basqasha aytanda, azat, óz haq huqıqların jaqsı tanıtuǵın, házirgi waqıtta óz shaxsiy mápin xalıq, Watan mápleri menen uyǵın halda kóretuǵın kámil insanlardı tárbiyalawdan ibarat. Rawajlanıw strategiyasında belgilengen wazıypalardıń ámelge asırılıwı bárkamal shaxstı-insandı hám sol tárizde sanalı bolǵan shaxslardıń kóbeyiwine alıp keledi. Bul bolsa mámleketimizde sociallıq, siyasıy ortalıqtıń jánede jetilisiwine túrtki bolmaqta. Jámiyette jańa shaxs-kámil insanlardıń júzege keliwi, insannıń jámiyette óz ornın tabıwdı jedellestiredi. Tábiyiy túrde jámiyettegi hár bir insan ózine tán dárejege iye boladı. Eger insan ushın óziniń bárshe imkaniyatların tolıq kórsete alıwı ushın bárshe shárayat jaratılса, usı imkaniyatlar hám talantın óziniń shańaraǵı párawanlıǵı ushın, xalqı hám jurtı ushın sarıplasa bul jámiyet qanshelli joqarı nátiýjelerge erisken boladı.

Joqarı oqıw ornlarında Rawajlanıw strategiyasında kórsetilgen wazıypalar, tiykarınan bárkamal áwladtı tárbiyalaw máselesi júzesinen itibarǵa ılayıq kóplep jumıslar alıp barılmaqta. Sońǵı jıllarda studentlerimiz milliy ideya, onıń maqset hám wazıypalarınıń áhimiyetin túsiniw jetkenligin, huqıqıy hám siyasıy sanası anaǵurlım dárejede joqarılaǵanın kóriwimiz múmkin. Eń tiykarǵısı Háreketler strategiyası hám Rawajlanıw strategiyasındaǵı tiykarǵı wazıypalardı ámelge asırıwdıń dáslepki basqıshlarında ruwxıy-aǵartıwshılıq tárbiyanı alıp barıwdıń ulıwmalıq bir sisteması jaratıldı.

Búgingi globallasıw processleriniń kúshli tempke enip atırǵan bir dáwirinde Orta Aziya xalıqları, sonıń ishinde biziń elimizde milliy hám ulıwmainsaniylik mánawiyat

dúrdanaların, qádriyatlardı saqlap qalıw, olardı keleshek áwladqa tolıq hám ziyansız halda jetkerip beriw sıyaqlı mashqalalardı unamlı sheshiwge bel baylağan. Usı jolda qısqa waqıt ishinde ruwxıy-aǵartıwshılıq, ekonomikalıq, sociallıq-siyasiy, mádeniy hám basqa da tarawlarda júdá úlken jetiskenliklerdi qolǵa kiritpektemiz. Prezidentimiz SH. Mirziyoyevtiń «Búgin mánawiyat basqa salalardan on qádem aldında júriwi, mánawiyat jańa kúshke, jańa háreketke aylanıwı kerek» (1),- degen kórsetpesine muwapıq mánawiyat rawajlandırıw, mámelekette ámelge asırılıp atırǵan barlıq islerde oǵan súyenip, mámleketlik siyaset dárejesine kóterildi.

Bul máselelerdiń bǵshesi joqarı tájiriybeli qániyge kadrlar tayarlaw menen baylanıslı. Olardı ámelge asırıw orınları, oqıw orınarı moynına úlken juwapkershilik júkleydi. Tiykarınan, jámiyetlik pánler ruwxıy-aǵartıwshılıq processlerde tiykarǵı derek bolıp esaplanadı. Sebebi, «Ózlikti ańlaw tariyxı bilwden baslanadı», «...ámelge asırılıp atırǵan reformalardıń nátiyjeliligi dáslep xalıq mánawiyatınıń tikleniwı, tariyxıy miyrasımızdıń keń úyreniliwi, qádriyatlarımızdıń saqlanıwı, mádeniyat, kórkem-óner, ilim-pán, bilimlendiriw tarawlarınıń rawajı menen úziksiz baylanıslı» (2).

Búgingi kúnde joqarı oqıw orınlarındaqı ruwxıy-aǵartıwshılıq tarawındaǵı baslı baǵdar- milliy qádriyatlarımız benen uyǵınlasqan ulıwmainsaniylik qádriyatlardı tayanǵan milliy ideyanı student jaslardıń qálbi hám sanasına síndiriw. Bul baǵdarda alıp barılıp atırǵan ruwxıy-aǵartıwshılıq is-ilajlardıń tiykarǵı maqseti – jas áwladtıń sanasına tariyxıy yadtı síndiriw, oǵan degen tereń húrmet hám maqtanısh sezimlerin qalıplestiriw, joqarı ruwxıy qádriyatlardı sadıqlıq hám jarqın keleshek iyeleri ekenliklerine isenim ruwxında, milliy hám ulıwmainsaniy qádriyatlar tiykarında huqıqıy demokratiyalıq jámiyetti qurıw jolında ruwxıy bǵkamal, joqarı tájiriybeli qániyge etip tárbiyalaw hám olardı jámiyetimizge jat bolǵan ideyalar, aǵımlardı qarsı imunitetti kúsheytiwdur (3).

Bilimlendiriw mekemelerinde ruwxıy-aǵartıwshılıq islerdiń nátiyjeliligin asırıw ushın student jaslardı Watanǵa sadıq, kúshli, márt insanlar etip tárbiyalawda olardı ullı ata-babalarımızdıń tariyxıy tájiriybe hám qaharmanlıqların úgit-násiyatlawshı temalarda hár qıylı ushırasıwlar shólkemlestiriw, vidiofilimer tayarlap kórsetiw lazım. Student jaslardı tek ǵana oqıtıw emes, al, sonıń menen birge sóylew mádeniyatın úyretiw, olardaǵı insaniylik pazıyetler shegarasın jánede rawajlandırıp, mánawiyatlı insanlardı tárbiyalaw – búgingi kúnniń áhmiyetli wazıypası sanaladı. Xalqımızda ázel-ázelden «alım bolma – adam bol» degen naqıl bar. Búgingi kúnde bul máselege itibardıń kúsheyip atırǵanı biykarǵa emes. Jámiyetke paydalı, Watan mápi ushın, xalıq ushın xızmet qılatuǵın haqıyıp pıdayı adamlardı tárbiyalaw ushın eń dáslep mánawiyatqa dıqqat-itibardı kúsheytiwimiz tiyis.

Watanpárwarlıq, insaniy pırwarlıq, óz milletine sadıqlıq-shaxs mánawiyatı ólshemleri esaplanadı. Watan sezimi jetik rawajlangan adamda ǵana Watanpárwarlıq

kúshli boladı. «Insan ózligin anlağanı, kelip shıǵıwın bilgeni sayın júreginde Watanğa muhabbat tuyǵısı tamır atıp, joqarıǵa umtılıp baradı». Joqarı oqıw orınlarında alıp barılıp atırǵan ruwxıy-aǵartıwshılıq isleriniń sapa dárejesi aldınǵı jıllarǵa qaraǵanda keskin kóterilgeni studentler menen ótkezilgen ashıq sáwbetler, sorawnamalar nátiyesinde anıq óz kórinisin tappaqta. Bunda eki faktordın tásiiri seziledi:

-birinshisi, joqarı bilimlendiriw, ilim hám innovaciyalar ministrleriniń tálim hám ruwxıy tárbiya úzliksizligine erisiwine qaratılǵan áhimiyetli hám sistemeli jantasıwı;

-ekinshisi, oqıw orınlarında ruwxıy – aǵartıwshılıq tárbiyaǵa juwapkershilikli qániygeler tárepinen qoyılıp atırǵan talaplarǵa juwap beriwge háreket qılınıp atırǵanlıǵı.

Juwmaqlap aytqanda, student jaslardın ruwxıy-ideyalıq jetikligin támiynlewde joqarı oqıw orınları tárbiya islerine juwapker qánigeler hám professor-oqıtıwshılar Ózbekstan Respublikasınıń Jaslar siyasattı milliy baǵdarlaması hám rejesin basshılıqqa alǵan halda dúzilgen rejeye ámel qılıwları menen birge jaslardın búgingi talabı hám qálewlerin de esapqa alsa úgit-násiyat, tárbiyalıq isleri unamlı nátiye beriwı sózsiz. Usılay is tutqan jaǵdayda háreket eki tárepleme, yaǵnıy tárbiyashılar hám tárbiyalanıwshılar tárepinen boladı. Al bunday birge islesiwler gózlegen maqsetke eristiredi.

Foydalanılǵan adabiyotlar

1. <https://president.uz/uz/lists/view/6941>
2. Sattorov I. Ma'naviy barkomol inson tarbiyasi. T.: «Ma'naviyat», 2017
3. Oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari. //Respublika ilmiy-amaliy anjumani. Twplam, I-qism, T.: 2014.